

ÇOCUĞA
NASIL
SORUMLULUK
KAZANDIRILIR?

ÇOCUĞA NASIL SORUMLULUK KAZANDIRILIR?

Tüm anne babalar ve eğitimciler çocuklarının sorumluluk sahibi birer insan olarak yetişmelerini isterler ve onlara sorumluluk kazandırmanın yollarını ararlar. Peki, sorumluluk nedir? Sorumluluk, bireyin yapması gerekenlerin farkında olması, yeteneğini ve zamanı iyi bir şekilde kullanarak görevlerini yerine getirmesi, kendi eylemlerinin sonuçlarına sahip çıkması ve başkalarının haklarını çiğnemenen kendi ihtiyaçlarını karşılamaıdır. Bir başka deyişle, sorumluluk kişinin başkaları için değil kendisi için bir şeyler yapmasıdır.

Sorumluluğu öğrenmek de tıpkı diğer becerileri öğrenmek gibidir. Çocuk ne kadar çok denerse o kadar başarı elde eder. Çocuğunuzun öncelikle evde bazı sorumluluklar üstlenerek sorumluluk bilincinin gelişmesi, onun okul ile ilgili sorumluluklarını da daha kolay üstlenmesine ve karşılaşılabileceği sorunlarla baş edebilmesine yardımcı olacaktır. Çocuğun yaşı ne olursa olsun sorumluluk almayı öğrenmenin anlamı önemlidir. Çocuğumuzdan beklentilerimizin gerçekleşmesi durumuna göre onun sorumluluklarını öğrendiğini ya da öğrenmediğini düşünürüz. Her çocuk aynı zamanda, aynı sorumluluğu almaz. Çocukların kişilik özellikleri, fiziksel yapıları dikkate alınmalıdır. Her ihtiyacı anne baba tarafından karşılanan, devamlı neyi nerede ve nasıl yapacağı kendisine hatırlatılan, yanlış yaptığında azarlanan ve kınanan çocuklar, gölge bir kişiliğe sahiptir. Anne babaya sormadan bir iş yapmayı tercih etmezler, kendilerine güvenlerini kaybedebilirler. Karşılaştıkları bir problemi çözmekte güçlük çekebilirler. Okula uyum sağlamakta zorlanabilirler.

Duygularını, tepkilerini rahatça ifade etmesine, gerektiğinde "Hayır" demesine izin verilmeyen çocuklarda bağımsız bir kişilik gelişmediği için onlar, sorumluluk duygusu kazanmakta zorlanırlar. Ebeveynler kendi yaşamlarında düzenli olmayı ilke edinerek bu durumu ön planda tutarlarsa çocuklarını da sorumluluk duygularının oluşumu adına teşvik etmiş ve onlara düzenli olmaları konusunda örnek olmuş olurlar. Zira çocuklar sizden duyduklarından çok sizden gördüklerini çok daha kolay öğrenirler.

Peki, bu durumda anne babaya düşen görevler nelerdir?

- Çocuğunuz sizinle iş birliği yapsa da yapmasa da koşulsuz onay gösterin.
- Çocuğunuz her ne yaparsa yapsın ona değer verdiğinizi ve onu kabul ettiğinizi bilmesini sağlayın.
- Çocuğunuzun kendi davranışlarının sorumluluğunu almasına ve iyi gitmeyen davranışlarını değiştirmesine fırsat verin.
- Çocuğunuzun yaptığı yanlış seçimlerin sonuçlarını yaşamasına izin verin ki bazı dersler çıkarabil-sin.
- Çocuğunuza uygun model oluşturun. Çünkü sorumluluk kazandırmak istediğiniz halde sizin sorumluluklarınızı yerine getirmemeniz onu olumsuz etkileyecektir.

- Çocuklarınız sorumluluklarını yerine getirmedeği zaman ne gibi ceza ve yaptırımlarla karşılaşabileceğini söylemek yerine işini bitirdiğinde onu manevi yönden destekleyerek (aferin, çok güzel, teşekkür ederim vb.) güven duygusu ve sorumluluk bilinci oluşturun.
- Çocukların sevgileri son derece güçlü olduğundan, asılsız ve abartılı övgüleri çabuk anlarlar. O yüzden takdir cümlelerinizin samimiyet barındırması çok önemlidir.
- Çocuğun gelişiminde takdir edilmek ödüllendirilmekten daha değerli olduğundan, zamanla ödülün etkisi anlamını yitirir. Ödüllendirme öncelikli kullanılan bir yöntem olmalı ama zamanla yerini, olumlu duygular ve pozitif motivasyona bırakmalıdır.
- Çocuğunuzun içinde bulunduğu gelişimsel dönem ve bu döneme uygun olabilecek düzeyde beklentiler ve davranış kalıpları ile sorumluluk almasına izin verin, henüz gerçekleştirilmesi gelişimsel olarak mümkün olmayacak görev vermek ya da beklentide bulunmak durumu tam aksi yönde etkileyecektir.

Sorumluluk Sahibi Çocuk Nasıl Olmalıdır?

- Bağımsız davranır, davranışlarının sonuçlarını bilir.
- Kendi kaynaklarını kullanır.
- Karar alırken seçenekleri düşünür.
- Kendilerine güvenir kendi kararlarını kendileri verir.
- Yaptığı bir davranışın sonunda kendini nasıl hissedeceğini tahmin eder.
- Bir iş üzerinde yoğunlaşır ve rekabeti olgunlukla karşılar.
- Hem kendi hem de başkalarının sınırlarından haberdardır.
- Kendi başına yapabileceği işleri yardım almaksızın kendi başına yapar.
- İş birliğine yatkındır.
- Öz eleştiri yapar, hatayı başkalarından önce kendisinde arar.
- Görev bilinci içsel olarak arttıkça duyarlılığı da artar.

Özetle, yaptığı işi sonuna kadar götüren ve yapmakta olduğu bir davranışın olası sonuçlarına katlan-mayı göze alan çocuğu sorumluluk sahibi çocuk olarak nitelendirebiliriz.